VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

Vuosien 2025–2028 julkisen talouden suunnitelma

TYÖELÄMÄ- JA TASA-ARVOVALIOKUNTA
26.4.2024

Talouden näkymät ja talouspolitiikan linja

Talouden näkymät

- Hintojen ja korkojen nousu on vähentänyt investointeja ja kotitalouksien kulutusta.
  - Suomen talous ei kasva v. 2024 viime vuoden prosentin laskun jälkeen.
- Inflaation hidastuminen ja korkojen kääntyminen laskuun yhdessä kotitalouksien kohtuullisen hyvän tulokehityksen kanssa lisäävät kotitalouksien käytettävissä olevia tuloja ja kulutusta.
  - BKT kasvaa 1,6 % v. 2025 ja 1,5 % v. 2026.
- Keskipitkällä aikavälillä talouden arvioidaan kasvavan kohtalaisesti. Kasvua tukee muun muassa yksityisten investointien elpyminen markkinakorkojen laskun ja vihreään siirtymään liittyvien panostusten seurauksena.
- Työmarkkinoiden positiivisen kehityksen arvioidaan jatkuvan keskipitkällä aikavälillä.

	2022	2023	2024*	2025*	2026*	2027*	2028*
BKT:n arvo, mrd. euroa	267,7	277,6	282,2	292,4	303,6	314,4	324,6
BKT, määrän muutos, %	1,3	-1,0	0,0	1,6	1,5	1,3	1,1
Työttömyysaste, %	6,8	7,2	7,4	7,2	6,7	6,3	6,2
Työllisyysaste, %	73,8	73,6	73,2	73,6	74,5	75,3	76,1
Kuluttajahintaindeksi, muutos-%	7,1	6,2	1,9	1,3	1,4	1,8	2,0
Pitkä korko, 10 v, %	1,7	3,0	2,8	2,7	2,7	2,7	2,7

Finanssipolitiikan linja

- Hallituksen finanssipolitiikan tavoitteena on vakauttaa julkisen talouden velkasuhde ja sen jälkeen kääntää se ylivaalikautisessa tarkastelussa pysyvästi alenevalle uralle.
- Hallitus toteuttaa julkista taloutta vahvistavia toimia niin, että EU:n liiallisen alijäämän menettely vältetään ja valtion menokehyksiä noudatetaan.
  - Hallitus on sitoutunut pitämään julkisen talouden alijäämän v. 2024 alle 3,5 prosentissa. Tarvittavat lisätoimenpiteet toteutetaan osana kevään 2024 lisätalousarvioprosessia.
  - Julkisen talouden alijäämä supistuu hallituksen päättämin toimin alle 3 prosenttiin v. 2025.
- Julkista taloutta vahvistetaan talous- ja työllisyyskasvua tukevin toimin sekä suorin säästötoimin.
  - Hallitusohjelman n. 6 mrd. euron toimenpidekokonaisuuden toimeenpano:
    - Menojen sopeuttaminen nettomääräisesti n. 4 mrd. €
    - Rakennepoliittiset työllisyystoimet n. 2 mrd. €
  - Hallitusohjelman investointiohjelman toimeenpano
  - Uudet julkista taloutta n. 3 mrd. eurolla vahvistavat toimet. Lisäksi valtion menokehyksissä ennakoimattomia menotarpeita ja lisätalousarvioita varten tehtyjä varauksia alennetaan.
  - Uusi investointeja vauhdittava kasvupaketti.

Uudet sopeuttamistoimet

Uusien sopeutustoimien kokonaisuus

- Julkisen talouden tilannekuvan heikennyttyä hallitusohjelmassa päätetty 6 mrd. euron toimenpidekokonaisuus ei riitä varmistamaan julkisen talouden velkasuhteen vakauttamista vuoteen 2027 mennessä.
  - Myös EU:n finanssipoliittisten sääntöjen noudattaminen ja määrärahakehyksissä pysyminen edellyttävät uusia julkista taloutta vahvistavia toimia jo aiemmin päätettyjen lisäksi.
- Hallitus on päättänyt siksi uudesta toimenpidekokonaisuudesta, joka vahvistaa julkista taloutta noin 3 mrd. eurolla vuodesta 2025 alkaen.
  - Tämä huomioiden julkisen talouden alijäämä pienenee alle 3 prosenttiin suhteessa bkt:hen vuonna 2025.
- Lisäksi hallitus on sitoutunut pitämään julkisen talouden alijäämän vuonna 2024 alle 3,5 prosentissa.
  - Hallitus toteuttaa yleisen arvonlisäverokannan korotuksen 25,5 %:iin viimeistään 1.9.2024 alkaen sekä alentaa vuoden 2024 lisätalousarviovarausta 100 miljoonaan euroon.

Hallituksen toimenpiteet

- Julkisen talouden menoja supistetaan 1,6 mrd. euroa vuonna 2028.
- Verotoimien staattinen bruttovaikutus on 1,8 mrd. euroa vuonna 2028.
  - Dynaamiset vaikutukset on huomioitu, jotta päästään noin 3 miljardiin euroon.
  - Toimet hidastavat kokonaisveroasteen laskua tästä vuodesta alkaen. Vuoteen 2023 nähden kokonaisveroaste ei kiristy.
- Lisäksi lasketaan budjettivarauksia:
  - Vuosittaista lisäbudjettivarausta lasketaan 400 milj. eurosta 300 milj. euroon.
  - Vuosittaista jakamatonta varausta lasketaan − 197 / −175 / −331 milj. euroa vuosina 2025–2027.

Uudet menosopeutustoimet

Toimintamenot ja valtionavustukset

- Valtionhallinnon toimintamenoihin kohdistetaan 150 milj. euron vuotuinen säästö aiempien päätösten lisäksi.
  - Ministeriöt valmistelevat hallinnonalansa virastojen tehtävien ja velvoitteiden keventämisen osana valmisteluissa olevia tuottavuusohjelmia.
  - Oikeusministeriön, sisäministeriön ja puolustusministeriön hallinnonaloilla säästö on 0,81 % ja muilla hallinnonaloilla 3,58 % toimintamenoista.
- Puretaan kuntien tehtäviä ja velvoitteita osana käynnissä olevaa valmistelua (−100 milj. euroa).
- Alennetaan mm. yleishyödyllisten yhteisöjen valtionavustusten tasoa (−76 milj. euroa).

Hyvinvointialueisiin kohdistuvat uudet säästöt

- Iäkkäiden ympärivuorokautisen hoivan henkilöstömitoitusta lasketaan
  - 0,65 (vuonna 2028: 0,7) → 0,6
  - Säästö aluksi 45 milj. euroa ja vuodesta 2028 alkaen −119 milj. euroa
- Perusterveydenhoidossa hoitotakuu 3 kk ja suun terveydenhuollossa 6 kk (−130 milj. euroa)
- Valmisteilla olevan vammaispalvelulain soveltamisalan ja vaikutusarvioiden tarkentuminen (−60–70 milj. euroa)
- Asiakasmaksujen korotus (100 milj. euroa, lisäksi jatkossa HVA-indeksikorotus vuosittain)
- Sosiaalihuollon palveluvalikoiman rajaaminen (−100 milj. euroa vuodesta 2026 alkaen)
- Erikoissairaanhoidon palveluvalikoiman rajaaminen (asteittain −70 milj. euroa)

Sairaalaverkkouudistukselle korvaavat toimet

- Toteutetaan sairaalaverkkouudistuksen vaihe 1, joka koskee perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon yöpäivystyksiä.
  - Uudistuksella pyritään tasapainottamaan julkisia menoja sekä osaltaan vastaamaan terveydenhuollon henkilöstöpulaan.
- Hallitus päätti hylätä sairaalaverkkouudistuksen työryhmäesityksen seuraavat vaiheet.
  - Sen sijaan linjattiin 75 milj. euron korvaavista toimista.
- Sosiaali- ja terveysministeriö viestii ratkaisusta tarkemmin.

Koulutus ja opiskelijoiden etuudet

- Ammatillisen koulutuksen rahoitus (−100 milj. euroa)
  - Vähennys kohdistetaan toisen asteen ammatillisen perustutkinnon tai korkeamman asteen tutkinnon suorittaneisiin, ei peruskoulun päättäviin tai vailla ammatillista perustutkintoa oleviin
- Opiskelijat palautetaan opintotuen asumislisän piiriin (vaikutus kasvaa asteittain −57 milj. euroa)
- Maksuton oppimateriaali rajataan siihen vuoteen, jolloin opiskelija täyttää 18 vuotta (−12 milj. euroa)

Sosiaaliturvaetuudet (tarvittaessa kanavointi)

- Muutetaan sairauspäivärahan laskentaperusteita (−60 milj. euroa), painotetaan ylempiin tuloluokkiin.
- Lääkekorvausten alkuomavastuuta korotetaan 50 eurosta 70 euroon ja sidotaan indeksiin (säästö 20–25 milj. euroa). Vuosiomavastuun jaksotus jatkovalmistelussa.
- Luovutaan työttömyysturvan aktiiviajan korotusosista (−24 milj. euroa), sovittu jo hallitusohjelmassa.
- Kansaneläkkeen ja kuntoutusrahan ikäraja 16 v. → 18 v.
  (vaikutus nousee asteittain −46 milj. euroa)
- Lopetetaan ulkomaille maksettavat kansaneläkkeet (−38 milj. euroa).
- Eläkkeensaajien asumistuen vähennykset kohdentuen varakkaimpiin etuudensaajiin (−25 milj. euroa/vuosi.)

Poimintoja muista säästöistä

- Työkanava Oy:n avustus lakkautetaan, 5 milj. euroa
- Kotoutumiskorvaukset:
  - Toimeentulotukimenojen korvausaika kunnille 3 v. → 1 v., 58 milj. euroa v. 2025 ja 16 milj. euroa v. 2028
  - Kotoutumiskoulutuksen hintatason tarkistus, 8 milj. euroa v. 2025 ja 4 milj. euroa v. 2028
  - Kotoutumistehtävien vähentäminen laskennallisen korvauksen alentamiseksi, 1,8 milj. euroa v. 2027 ja 0,9 milj. euroa v. 2028

Verotoimenpiteet

Verotuksen lisäsopeutustoimet (1/2)
Vuositason vaikutus vuonna 2028, kaikki veronsaajat

- Yleisen alv-kannan ja vakuutusmaksuverokannan korotus 25,5 prosenttiin (1,2 mrd. euroa)
- Eläketulon (n. 23 000 → euroa vuodessa) verotuksen kiristäminen (noin 200 milj. euroa).
- Ansiotuloverotuksen indeksitarkistuksen tekemättä jättäminen asteikon kahden ylimmän tuloluokan (yli 88 200 euroa / vuosi) osalta vuonna 2025 (60 milj. euroa)
- Vapaaehtoisen eläkesäästämisen verotuen poisto (40 milj. euroa)
- Kotitalousvähennyksen supistaminen (100 milj. euroa)
- Yksityishenkilöiden lahjoitusvähennyksen laajennus v. 2026 (15 milj. euroa)
- Työnantajan koulutusvähennyksen poistaminen (14 milj. euroa)

Verotuksen lisäsopeutustoimet (2/2)
Vuositason vaikutus vuonna 2028, kaikki veronsaajat

- Korotetaan haitta- ja terveysveroja:
  - Makeisten alv-kannan korotus 14 % → 25,5 % (85 milj. euroa)
  - Tupakkaveron lisäkorotus (44 milj. euroa)
  - Virvoitusjuomaveron lisäkorotus (27 milj. euroa)
  - Väkevien juomien alkoholiveron sitominen indeksiin (16 milj. euroa)
- Sähköautojen ja lataushybridien ajoneuvoverojen korotus (46 milj. euroa). Lisäksi jatketaan täyssähköisten työsuhdeautojen verotukea 4 vuodella (−26 milj. euroa).
- Matkailuautojen autoverotuen supistaminen (15 milj. euroa)
- Kaivosmineraaliveron lisäkorotus (5 milj. euroa)

Kasvupaketti, T&K, muut lisäykset

Uusilla kasvutoimilla pyritään kääntämään heikentynyttä kasvu- ja investointinäkymää

- Suurten puhtaan siirtymän investointien verohyvitys
  - Alustavasti hyvitys 20 % hankkeen arvosta, enintään 150 milj. euroa hanketta kohden
  - Tuen myöntämistä koskeva päätös tulee olla tehtynä 31.12.2025, hyvitys yhteisöverosta aikaisintaan vuodesta 2028 alkaen
- Valtion yhdistetyn pääomasijoitusyhtiöön yht. 300 milj. euron sijoitus, tavoitellaan yksityisen rahan kanssa noin 900 miljoonan kokonaisuutta kasvuyrityksille
- Fingridin ja Gasgridin investointikyvystä huolehtiminen
  - Varmistetaan etteivät verkot muodostu investointien pullonkaulaksi
- Raskaan liikenteen ammattidiesel otetaan käyttöön, kun EU:n uusi polttoaineen jakelijoiden päästökauppa tulee voimaan vuonna 2027

T&K-rahoituksen kokonaisuus tukee kasvua

- Valtion tutkimus- ja kehittämisrahoituksen (T&K) tulee rahoituslain mukaisesti kasvaa vuosittain noin 280 milj. euroa
- Nyt tehdyillä päätöksillä vuonna 2025 T&K-panostuksia lisätään 194 milj. euroa ja vuonna 2028 pysyvät T&K-rahoituksen lisäykset ovat yhteensä 504 milj. euroa
  - Kaikkea lain vaatimaa vuosittaista lisäystä ei kohdenneta, vaan päätetään myöhemmin
- Business Finlandin ja Suomen Akatemian valtuuksia korotetaan merkittävästi
  - Kohdennus yritysten T&K-toiminnan sekä yritysten ja tutkijoiden yhteistyön tukemiseen
  - Myös erilaisten tutkimusinfrastruktuurien rahoitusta lisätään
- LUMI-supertietokoneen korvaajan hankintaan varaudutaan yhteensä 250 milj. eurolla
- Tutkimuslaitosten määräaikaiseen post doc -ohjelmaan kohdennetaan yhteensä 40 milj. euroa
- Lisätään T&K-hankkeiden EU-vastinrahoitusta korkeakouluille ja valtion tutkimuslaitoksille

Uusia panostuksia

- Lasten ja nuorten hyvinvointi (5 milj. euroa)
  - Lastensuojelu, mielenterveyden chat-palvelu, oppilaitosnuorisotyö, ensi- ja turvakodit sekä nuoriso- ja jengirikollisuuden ehkäisy
  - Lisäksi kertaluontoisesti koulukiusaamisen ehkäisyyn 5 milj. euroa
- Lahjoitusvähennyksen laajennus yksityishenkilöiden lahjoituksiin nuoriso-, liikunta-, urheilu- ja lapsijärjestöille (verotulojen vähenemä 15 milj. euroa)
- Aikuiskoulutustuen korvaava järjestelmä erityisesti erityisopettajien ja sairaanhoitajien koulutustarpeisiin (10 milj. euroa)
- Maatalous-, elintarvike- ja biotaloussektorin huoltovarmuus (mm. turve), vienninedistäminen ja arvonlisän kehittäminen (10 milj. euroa)
- Maahanmuuttajataustaisten naisten työllistymisen edellytyksiä parannetaan (5 milj. euroa)

Valtion talouden menot, tulot ja tasapaino

Valtion talouden menot, tulot ja tasapaino

- Vuonna 2025 budjettitalouden menojen arvioidaan olevan n. 87,6 mrd. euroa ja kehyskauden lopulla vuonna 2028 85,9 mrd. euroa (vuoden 2025 hintatasossa).
- Vuonna 2025 budjettitalouden tulojen arvioidaan olevan 76,9 mrd. euroa. Kehyskauden lopulla budjettitalouden tulojen arvioidaan olevan 84 mrd. euroa.
- Valtion budjettitalouden alijäämän arvioidaan olevan 10,7 mrd. euroa v. 2025. Keskimäärin vuosina 2025—2028 valtion budjettitalouden alijäämän arvioidaan olevan 8,5 mrd. euroa ja se pienenee kehyskauden loppua kohden ollen 7,0 mrd. euroa vuonna 2028.

Budjettitalouden tulot, menot ja tasapaino

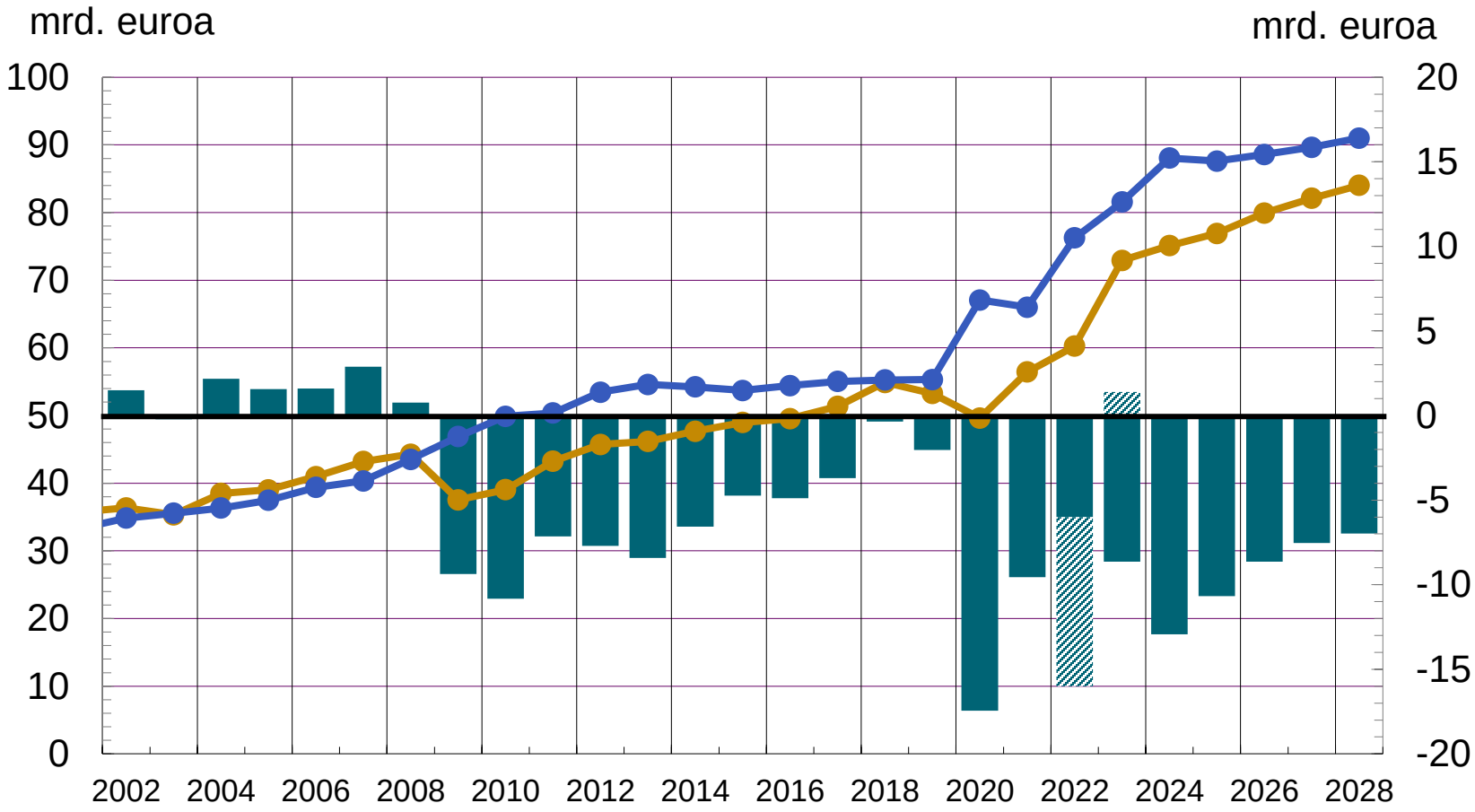

Sähköyhtiöiden lainoihin tehdyn varauksen purku kasvatti vuoden 2023 tilinpäätöksessä tuloja 10 mrd. eurolla, koska se jäi käyttämättä kokonaan.
Tasapaino ilman tätä erää oli -8,6 mrd. euroa v. 2023.
Lähde: Valtiovarainministeriö 18.4.2024

Valtionvelka

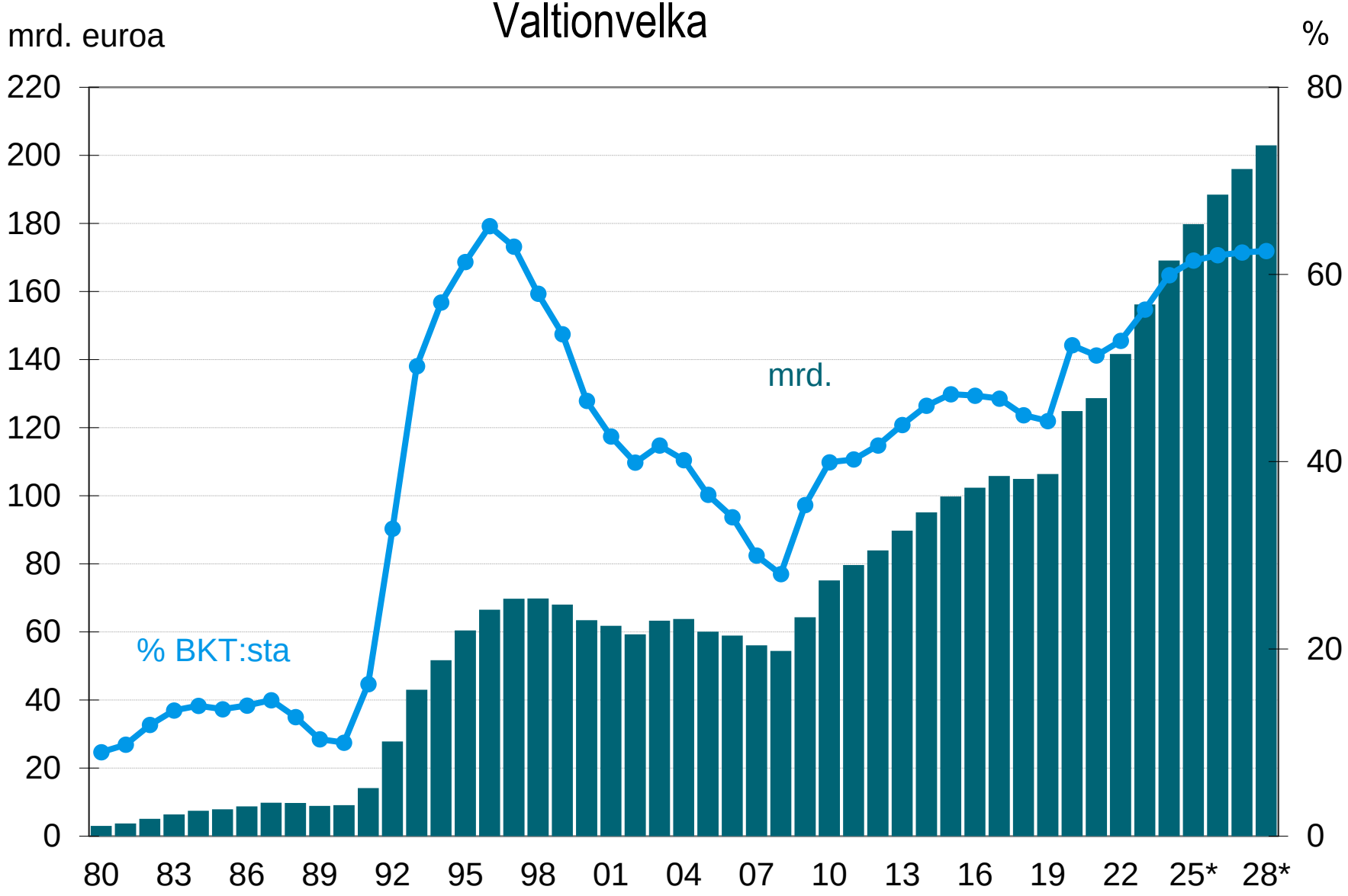

Lähde: Valtiovarainministeriö 18.4.2024